

GOYA (1746-1828)

OBRA: FUSILAMENTOS DA MONCLOA

AUTOR: FRANCISCO DE GOYA Y LUCIENTES

ESTILO: Precursor do Romanticismo

MATERIAL: Óleo sobre lenzo

CRONOLOXÍA: 1814

LOCALIZACIÓN: Museo do Prado

MEDIDAS: 268 cm x 347 cm

(CONTEXTO HISTÓRICO-ARTÍSTICO E CARACTERÍSTICAS XERAIS)

COMENTARIO

Contido iconográfico. Trátase do documento dun feito histórico, os fusilamentos de patriotas na montaña do Príncipe Pío na noite do 2 ao 3 de Maio de 1808. Diante dun pelotón de execución de soldados franceses, un grupo de patriotas enfróntase coa morte.

Composición. Ten unha composición equilibrada na que hai dous grupos enfrontados e contrapostos, o dos fusilados desordenado, tremendamente expresivo e o dos soldados en perfecta formación, e entre eles a columna de presos que se perde ao lonxe. Na disposición das figuras contrasta o pelotón de execución, que forma un bloque coas baionetas caladas, e os xestos patéticos das vítimas. Este contraste contribúe a crear a idea de violencia, a forza dramática que posúe o cadro.

Goya preséntanos unha escena froito da **reflexión**. A composición está ordenada. Un farol ilumina o grupo de patriotas, nos que destaca o que levanta os brazos, a punto de ser fusilados. Advírtese outro foco de luz que estaría fóra do cadro que ilumina os canóns das baionetas e os uniformes dos soldados. Ao fondo adivíñase a cidade. Os soldados concíbense como un muro ríxido fronte a profundidade de sentimentos que se mostran no grupo dos que van ser axustizados. O colorido, pouco definido e tenebroso no que destaca en carmín case puro a cor do sangue, correspóndese co drama representado. Os que acaban de ser fusilados, no primeiro plano, son reais, e os soldados só son unha especie de maquinaria sen sentimentos á espera da orde para disparar. Mostra a despiadada represión das revoltas, pero a idea de por qué morren non está explícita, só hai morte.

Profundidade. A composición posúe unha profundidade lograda con dúas liñas diagonais, a da montaña do Príncipe Pío co grupo de civís, e a do pelotón de fusilamento. As liñas ondulantes de brazos e sabres e as horizontais dos fusís dan á escena un intenso dramatismo. Goya compuxo este lenzo de modo

que o espectador case se vise obrigado a contemplar a escena desde a posición dos soldados, para así captar a angustia e o medo do que vai ser executado.

Organización do conxunto e expresión. Destacamos dous grupos: 1) O pobo de Madrid: as vítimas forman tres grupos definidos, os mortos, os que van ser fusilados e os que están á espera de ser fusilados. Os grupos van de dereita a esquerda, o que introduce un elemento de transcurso do tempo na composición. 2) Os soldados: forman un bloque compacto e ordenado no lado dereito, sumido por completo na sombra e aparentan formar un conxunto monolítico, perfectamente aliñados, pertrechados co seu uniforme, os petates e de costas, empuñando as súas armas coa baioneta calada. Fronte á individualización do grupo de madrileños, os soldados son verdugos anónimos, non vemos os seus rostros, son máquinas de matar que executan ordes.

Nos homes enfrontados a un pelotón de execución Goya plasma a reacción individualizada ante a morte inmediata: o cadáver do primeiro termo, nun charco de sangue e cos brazos estendidos. O frade, axeonllado, aperta as mans en actitude suplicante, xusto enriba deste, un rostro cos ollos totalmente abertos mira cara arriba, detrás, outro cos puños pechados tápase as orellas, coma se non quixese oír a descarga, outro, ao fondo, tápase a cara porque non quere ver aos verdugos.

O centro da composición está ocupado por un home que chama a atención, vai ser fusilado. Destaca pola súa camisa branca e pantalón amarelo, fronte aos seus compañeiros de traxes pardos, eleva os brazos recordando a un crucificado, alza a cabeza con mirada desorbitada e parece increpar aos seus executores. A columna de presos prolóngase cara a cidade; os que están esperando a súa quenda mostran tamén o seu medo; entre as baionetas hai un home que se está cravando os dedos nos ollos. Entre as personaxes que van ser asasinadas existe unha enorme diversidade.

Luz: O cadro está iluminado por un farol, fonte de luz, colocado no chan e que se incide directamente no grupo de patriotas e tamén por unha luz lúgubre de amencer que o baña todo. A figura dos brazos abertos centra temáticamente a composición polo emprego cores que expanden luz, o amarelo e o branco. A gama cromática restante é de tons grises, ocre e pardos, iluminados polo farol, mentres se intúen as primeiras luces do amencer. O fondo é negro para non distraer a atención do drama. Goya utiliza o xogo de luces e sombras para destacar o dramatismo da situación. A única luz artificial provén do farol situado entre os que van ser fusilados, e aos que ilumina, e o pelotón de fusilamento, ao que escurece, é didir, que fai de eixo divisorio entre os heroes e os viláns.

Pincelada solta, lixeira, de factura de manchas de cor que presenta unha superficie non uniforme. A execución é totalmente violenta, con rápidas e grosas pinceladas, así como grandes manchas, como se a propia violencia da acción invadise ao pintor. Por exemplo, emprega unha factura máis solta e máis empaste no grupo das vítimas, para dar sensación de patetismo.

Estilo: É un cadro que rompe co Neoclasicismo da época, amósanos a Historia como unha carnicería, a natureza como o marco no que se produce o horror; a cidade dorme allea á matanza, non hai lugar para a beleza, para o academicismo. Goya prescinde dos elementos do clasicismo imperante. Coloca unicamente no cadro aos executados e aos seus pouco visibles verdugos. O protagonista absoluto é o pobo, pero non están representados de xeito individual, senón que é o pobo anónimo o heroe colectivo. Este é un concepto claramente romántico e moderno de entender a guerra e os logros nacionais, que se atribúen ao pobo e a súa vontade, e non aos seus dirixentes. Pode dicirse que é a pioneira dunha nova xeración pictórica que non ten ningún precedente nas pinturas de guerra e é recoñecida como unha das primeiras obras do que se coñece como arte contemporánea.

Tanto *Os fusilamentos* como *A carga dos mamelucos* recibiron críticas dispares ao longo do tempo. Tras a súa exhibición ao aire libre con motivo do retorno de Fernando VII, almacenáronse durante bastante tempo, e sábese que cara a 1850 se gardaban no Museo do Prado, pero non se exhibían. O pintor Madrazo, director do museo, chegou a dicir que eran obras de discutible execución, moi inferiores aos retratos máis famosos do artista. Décadas despois, co auxe do Romanticismo e o Impresionismo, estas pinturas cobraron

fama mundial. Non é propiamente unha obra que perpetúe a insurrección nacional contra os franceses; é máis ben o retrato das vítimas da guerra, é unha testemuña antibelicista, polo que pasou á Historia da Arte como algo máis que un cadro de Historia.